רבא אמר. גמ' נגע בחד נמי אפילו יש שני כיתי עדים חלוקות אחת אומרת קודש שנגע בו מת ואחת אומרת עכשיו מת הוי נמי ר"מ מטהר ואפילו הכי לא מיקמי: התם תרי חזקי נינהו. לטהר ומשום הכי אזלינן לקולא דאוקי תרי לבהדי תרי והעמד מת על חזקתו דאשתה כל הלילה ומי הוה ועוד העמד נוגע על חזקתו דאשתה וטהור היה: הכא. במתניתין חדא חזקה הוא דאיכא למימר העמד תרומה על חזקתה ומשום חדא חזקה לא מרעינן בהדי הלכך אזלינן לחומרא: קשיא דר' יוסי. דבריתא[7] דקתני בספק טבל ובספק לא טבל ובטומאה דרבנן אכל אוכלין כו' ורבי יוסי מטמא ומתני' קתני ספק עירוב כשר ואפילו תחומין דרבנן תיקשי: הואיל ויש לה עיקר מן התורה. דיש טומאה מן התורה ויש להחמיר בספק טבילה להני אחמור רבנן אף בספק טבילת טומאה דרבנן דלא ליתי לזלזולי בספק טבילת טומאה דאוריתא: שבת נמי דאוריתא היא. אתחומין פריך למימר דתחומין דאוריתא וכו' עקיבא במס' סוטה (ג) (דף ל:): ומשני קסבר רבי יוסי תחומין דרבנן. ומשום הלא ליתו לזלזולי בשאר ספיקות דמלאכת שבת ליכא למיגזר הלא דמו מלאכות לתחומין אבל טומאות דמו להדדי: דידיה. מחמיר אפילו בספק דרבנן ומתניתין דרבי אבטולמוס היא: העמד טמא על חזקתו. כולה[8] חזקה לחומרא איכא לקולא ליכא אבל מתני' איכא חזקה לקולא ולחומרא העמד אדם על חזקת תמוס מיתו (ג) ואמר לא עירב העמד תרומה על חזקתה ועירב ובדרבנן לקולא אזלינן: שלא נמדדה. מתחילתה הלא עמדה בחזקת כשרות: עירב בתרומה. טהורה וטומאת משהיתה אם: ספק מבעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת. אמרינן אוקמיה בין השמשות אחזקת' קמייתא וטהורה הואי והשתא משחשיכה הוא דאיטמי: וכן בפירות. של טבל: ספק מבעוד יום נתקנו. לאחר שהגיעו אם: ספק משחשיכה נתקנו. הלא קנה עירוב כדתנן במתני' אבל לא בטבל ולקמן פריך בהאי מה חזקת כשרות איכא דמכשר רבי יוסי דהא איכא למימר העמד טבל על חזקתו: ספק טמאה ספק טהורה. דקודם שהגיעה אם עולה לה ספק הלא היה אם חזקת הכשר עירוב מעולם: מאי שנא תרומה. דליתא ספק מבעוד יום

[7] הכא בשתי כיתי עדים. דר' מאיר ליה אוקי תרי בהדי תרי כו' אע"ג דספרא שני דכתובות (דף כ.) אמרינן אוקי תרי בהדי תרי [8] אפילו בדאוריתא הכא שאני[9] דהשתא ודאי טמאה היא:

אדרבה העמד מקוה על חזקתו. הוה מלי לשנויי הרי מסר לפניך כדאמר פר' קמא דנדה (דף ג:) אלא דלא מיירי הכא במקוה שנמדד ונמצא חסר: **במקוה שלא** נמדד. וא"ת והא רבי יוסי מטמא אפילו טהרות אם נגע בהן לענין דאמרינן ליה זל טבול אפילו ר"מ מודה [9] כדאמרינן גבי ספק טומאה ברשות הרבים וא"כ אדרבה נימא אוקי טהרות על חזקתן וי"ל דבסיקא דרבנן כי הכא לא אמרינן זל טבול לרבי מאיר ופליגי אגברא אי בעי טבילה אבל טהרות מודה רבי יוסי דלא מטמאינן וכן איתא במסכת מקואות (פ"ב משנה ג) [9] דקתני ורבי יוסי מטמא שספק[10] ליטמא טמא לטמא אחרים טהור:

אבל עירב בתרומה ספק טמאה ספק טהורה. כגון שהיו ג' ליבורין לפניו אחד היה תרומה טמאה ואחד היה תרומה טהורה ועירב באחד מהן ליבא חזקה כלל:

ספק נדמעו. גרלאה כפ"ה בלשון שני נדמעו טבל בחולין ולא כשתה דימוע שבהש"ס אבל לשון לשון שפירש נדמעו תרומה בחולין ואתיא כסומכוס אין גרלאה דהא קתני בברייתא דמערבין בתרומה ודוחק לומר דמיירי בתרומה לכהן:

מאי שנא. ואם תאמר והא רבא גופיה קאמר בסמוך זאת אומרת סוף היום קונה עירוב ואם סוף היום קונה עירוב אתיא דרב נחמן שפיר ואמאי קמיבעיא ליה מאי שנא ויש לומר דע"כ דרבא אית ליה דתחלת היום קונה עירוב דהא פסיק ברים בלה (דף ד:) כרב דאמר גולה בזה אסורה בזה ומטמא דרב משום הכנה ומאן דאית ליה הכנה סבר תחילת היום קונה עירוב כדמוכח בפירקין[7] קאמר וליה לא ס"ל: דאי

[10] בשאר ביצים. דלא מיירי הכא במקוה שנמדד ונמצא חסר: **במקוה שלא** נמדד. וא"ת והא רבי יוסי מטמא אפילו טהרות אם נגע בהן לענין דאמרינן ליה זל טבול אפילו ר"מ מודה [9] כדאמרינן גבי ספק טומאה ברשות הרבים וא"כ אדרבה נימא אוקי טהרות על חזקתן וי"ל דבסיקא דרבנן כי הכא לא אמרינן זל טבול לרבי מאיר ופליגי אגברא אי בעי טבילה אבל טהרות מודה רבי יוסי דלא מטמאינן וכן איתא במסכת מקואות (פ"ב משנה ג) [9] דקתני ורבי יוסי מטמא שספק[10] ליטמא טמא לטמא אחרים טהור:

אבל עירב בתרומה ספק טמאה ספק טהורה. כגון שהיו ג' ליבורין לפניו אחד היה תרומה טמאה ואחד היה תרומה טהורה ועירב באחד מהן ליבא חזקה כלל:

ספק נדמעו. גרלאה כפ"ה בלשון שני נדמעו טבל בחולין ולא כשתה דימוע שבהש"ס אבל לשון לשון שפירש נדמעו תרומה בחולין ואתיא כסומכוס אין גרלאה דהא קתני בברייתא דמערבין בתרומה ודוחק לומר דמיירי בתרומה לכהן:

מאי שנא. ואם תאמר והא רבא גופיה קאמר בסמוך זאת אומרת סוף היום קונה עירוב ואם סוף היום קונה עירוב אתיא דרב נחמן שפיר ואמאי קמיבעיא ליה מאי שנא ויש לומר דע"כ דרבא אית ליה דתחלת היום קונה עירוב דהא פסיק ברים בלה (דף ד:) כרב דאמר גולה בזה אסורה בזה ומטמא דרב משום הכנה ומאן דאית ליה הכנה סבר תחילת היום קונה עירוב כדמוכח בפירקין[7] קאמר וליה לא ס"ל: דאי

רבא אמר התם תרי חזקי לקולא והכא חדא חזקה לקולא[8] קשיא דר' יוסי אדר' יוסי אמר רב הונא בר חיננא שאני טומאה הואיל ויש לה עיקר מן התורה שבת נמי דאורייתא היא [9] קסבר ר' יוסי [6] תחומין דרבנן ואיבעיא אימא (ה) הא דידיה הא דרביה דיקא נמי דקתני א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים שספק עירוב כשר ש"מ רבא אמר התם היינו טעמא דרבי יוסי העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימא לא חסר במקוה שלא נמדד תניא [10] ביצד אמר ר' יוסי ספק עירוב כשר עירב בתרומה ספק מבעוד יום ונטמאת ספק משחשיכה נטמאת וכן בפירות ספק מבעוד יום נתקנו ספק משחשיכה נתקנו זה הוא ספק עירוב כשר אבל עירב בתרומה ספק טהורה ספק טמאה וכן בפירות ספק נתקנו ספק לא נתקנו אין זה ספק עירוב כשר מאי שנא תרומה דאמרינן העמד תרומה על חזקתה ואימא טהורה היא פירות נמי העמד טבל על חזקתו ואימא לא נתקנו לא תימא ספק מבעוד יום נתקנו אלא אימא ספק מבעוד יום נדמעו ספק משחשיכה נדמעו בעא רב שמואל בר רב יצחק מרב הונא היו לפניו שתי כברות אחת טמאה ואחת טהורה ואמר עירבו לי בטהורה בכל מקום שהיא מהו תיבעי לרבי מאיר תיבעי לר' יוסי תיבעי לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם דליכא טהורה הכא הא איכא טהורה או דילמא אפילו לרבי[2] יוסי לא קאמר אלא התם דאם איתא דהיא טהורה ידע לה אבל הכא הא לא ידע לה אמר ליה בין לר' יוסי בין לרבי מאיר [3] בבעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא בעא מיניה רבא מרב נחמן כבר זו היום חול ולמחר קדש ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל [4] עירובו עירוב היום קדש ולמחר חול ואמר עירבו לי בזה מהו א"ל [5] אין עירובו עירוב מאי שנא א"ל [6] לבי תיכול עליה כורא דמלח' היום חול ולמחר מספיקא לא נחתא ליה קדושה היום קדש ולמחר חול מספיקא לא פקעא ליה קדושתיה מיניה [7] תנן התם לגין[8] טבול יום שמלאהו מן החבית של מעשר טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בזה [9] לא אמר כלום אמר רבא זאת אומרת סוף היום קונה עירוב דאי

מעשר לכשתחשך דבריו קיימין. **ואם אמר עירובי בה לא אמר כלום.** פי' טבול יום פוסלת התרומה וזה הלגין אע"פ שהוא טבול יום פוסל התרומה כיון שבעת שמילאו מן הטבל הטבול תרומת מעשר לא הזכיר עליו שם תרומה מעכשיו אלא לכשתחשך. משתחשך וערב השמש נטהר הלגין ותרומת מעשר שבו טהורה. א"ר **אבא זאת אומרת סוף היום הוא** ע"ש שקנה עירוב דייק מדקתני אם אמר עירובי בה לא אמר כלום ש"מ סוף היום הוא דקונה עירוב והנה סוף היום טבל

חשק שלמה על רבינו חננאל [6] (גרלאה דמסר כפן וכ"ל והכא חדא חזקה לקולא להעמד תרומה על חזקתה ואימר לא נטמאה ולכן אמרינן וכו'). [7] (גרלאה דכ"ל ומאי איכא למימר אמאי מעמד מעבור יום לא אתי אמאי ומוגיא מידי ודאלן).

מסורת הש"ס עם הוספות

[6] (לקמן עט. סוטה ל:). [7] (מוסקפתא פרק בן). [8] (לקמן ע"ב ודף לח:). [9] שבת ד. מולין יב. קיב. [10] (טבול יום פ"ד מ"ד).

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ואינעית אימא לא קשיא הא דידיה: (ג) רש"י ד"ה שבת נמי וכו' ממ' סוטה. נ"ב דף כז: ובגמ' שם דף ל ע"ב: (ג) ד"ה העמד טמא וכו' תמוס מיתו ואימור לא:

גליון הש"ס

גמ' קסבר ר"י תחומין דרבנן. עיין הגהת אשר"י שפ"ק דעירובין: תוס' ד"ה הכא. אפי' בדאורייתא. ק"ל הא אמרינן כן לענין ממון דמלאוריתא בתמת תרי ותרי אוקי אחזקה אבל בגיטרי הא אמרינן תרי ותרי פסיקא לרבנן הייני לרבנן המחיצו הלא ליזל מה בתר חזקה. ועי' כתובות דף כו: בתוס' שם להכא בתרומה לרבנן גם בתרי ותרי אוקמי אחזקה כלהוציאו מגוגיא דשם ומילקו דמ"מ תחומין דאוריתא. ודבריהם דהכא לאפי' בדאוריתא אוקי אחזקה ל"ע גם הא מרא דשמעתא הכא רבה ור"י דס"ל מיגמא דף לא. תרי ותרי ספק דאוריתא דמדאוריתא לא אמרינן אוקי אחזקה ול"ע: תוס' במקוה וכו' בדאמרינן גבי ספק טומאה ברה"ר. עי' ע"ז דף לז ע"ב: באד דקתני ור"י טמא שספק ליטמא טמא לטמא וכו'. סר"י אומר כל דבר שהוא אחזקה טומאה לעולם הוא אחזקתו עד שיודע שהוא טהור אבל ספק ליטמא וטמא וטהור כל"ל:

ליקוטי רש"י

לבי תיכול עליה כורא דמלחא. נבלימות אחדר ליה כשמדות לי כור של מלח לא תמלא לך טעמו של דבר ליצא אחריה לבשמאכל עליה כור של מלח לא תוכל להשוותם זו לזו [שבת ד.]. לגין. גדול מכוס וקטן מחבית [שם קלט:].

הגהות וציונים

(ה) ס"א לחומרא (גלילן). וכן נראה מלשון רש"י: ג) בכת"י אפי' רבי יוסי (וכ"ה ישר. דק"ס ע"ש): ג) פי' כדים (גלילן) צ"ל "כד" (מצו"ד) וראה ליקוטי רש"י: ד) עי' מהרש"ל וברש"ש: ה) בכת"י ובדפו"ר העמד טומאה על חזקתו כו'. חזקה לחומרא איכא רבו: ו) בכת"י ובדפו"ר קונה עירוב. לפיכך אין עירובו עירוב דסוף היום רבו' (וכ"ה "דסוף" בשאר דפו"י ונשמט בשגגה מן "עירוב" עד "עירוב", דק"ס): ז) שייך לדף הקודם (גלילן): ח) עי' שו"ת חת"ס יו"ד תשובה ב שיש כאן טעות הדפוס בדברי התוס' ומגיה דבריהם ע"פ התוס' בכתובות כו ע"ב ע"ש (ומיושב קושית הגרעק"א בגלילן הש"ס, ועי' רש"ש): ט) [צ"ל **אבל ספק ליטמא ולטמא** אחרים טהור] (גלילן):

עין משפט נר מצוה

עט א ב ממי' פ"ו מהל' עירובין הלכה טו טוש"ע א"ח סי' שלד סעיף ל וסי' מט סעיף ו: **פ** ג ד ה ממי' שם הלכה טו טור שו"ע א"ח סי' שפו סעיף טו:

רבינו חננאל

ופריק רבה ורב יוסף משנתינו בב' בתי עדים אחת אומרת מבעוד יום נטמאת התרומה ואחת אומרת משחשיכ'. ופירק **רבא** פירוק אחר התם תרי חזקה לקולא חדא העמד חי על חזקתו ואימור לא היה מת באותה שעה שנגע בו. שניה העמד טהור על חזקתו ואימור לא נטמא. ח) [והכא] אמרינן ספיקו טמא דאדרבה העמד גברא על חזקתו ואימור לא עירב בסעודה הראויה. **קשיא דר' יוסי אדר' יוסי** הכא במחני' קתני ספק עירב [כשר] והתם בברייתא קתני ספק טומאה [כשר] [טמא]. **ופרקינן שאני טומאה** דאפילו טומאה קלה יש לה עיקר מן התורה. לפיכך א"ר יוסי אפילו ספיקו טמא. אבל בעירוב תחומין דרבנן נינהו. אי [בעית] תימא הא דידיה ומתני' דרביה ופשוטה היא. **רבא א' בשלמא התם** העמד טמא על חזקתו ואימור לא טבל שלא נתברורה טבילתו כהוגן. אבל הכא מאי אית לך למימר העמד גברא על חזקתו ואימור לא עירב הרי עירב. מאי איכא ג) שמא משחשכה לא אתי שמא ודאי. מקוה נמי א"ת העמד מקוה על חזקתו ואימור לא חסר. איכא למימר הכי במקוה (שלא נמדדה) [שנמדדה] אבל במקוה (שנמדדה) [שלא נמדדה] ונמצאת חסרה היכי יכלת למימר הכי לפיכך קתני טמא: **ת"ר כיצד א"ר יוסי ספק עירוב כשר.** עירב בתרומה ספק נטמאת ספק לא נטמאת וכן בפירות ספק נדמעו וספק לא נדמעו אבל עירב בתרומה ספק נטמאת מבעו"י ספק משחשכה נטמא. וכן בפירות ספק מבעו"י כו' אין זה ספק עירוב כשר: **היו לפניו ב' כברות אחת טמאה ואחת טהורה.** ואמ' עירובי בטהורה כ"מ שהיא אסיקנא בין לר"מ בין לר' יוסי אינו עירוב בענין סעודה הראויה מבעו"י וליכא. **בעא מיניה [רבא]** מר"נ כבר זה **היום חול** ולמחר קודש וא' עירובי בהן מהו. ופשט ליה קנה עירוב מ"ט בתר יומא (שרירן) [שדינן] ליה. פי' הולכין אחר עת העירוב **[היום קדש ולמחר חול לא קנה עירוב]** מ"ט בעת שעירב קודש היתה. ואמרינן מ"ט כל חדא וחדא בתר יומיא שרינן ליה היום חול ולמחר קודש מספקא שמא ישאר למחר ותתקדש לא נחתא לה קדושה. היום קודש ולמחר חול מספיקא [לא] נפקא קדושתה. **תנן התם לגין שהוא טבול יום** שמילאו מחבית של מעשר טבל. פי' שלא הורם ממנו תרומת מעשר ואמר הרי זו תרומת

דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב. ואם תאמר נימא משום דמספיקא לא פקע טבל ומספיקא לא נתחת תרומה כדאמר לעיל ואור"י דלא דמי דודאי כי אמר היום חול ולמחר קדש מקפיד שלא תחול על העירוב קדושת[ג] היום אבל הכא רוצה הוא שתחול עליו שם תרומה מיד אם היה יכול ואינו אומר לכשתשך אלא שתצא לגין מתורת טבול יום: **ואם** היו שניהן רבותיו. אצטריך לאשמועינן אפילו אחד רבו מובהק:

לא ס"ד דשמעינן ליה לר' יהודה דלית ליה בריירה דתנן כו'. ואם תאמר אכתי ליתא לדאיו ולהכי להלוקח מקמי מתניתין דהכא ומתני' דמי שאחזו (גיטין דף עג.) דמה היא נאמנן הימים דדייקינן מינה בריש כל הגט (שם דף סה:) דאית ליה לרבי יהודה בריירה ומקמי בריית דמרוצה (ב"ק דף פט.) דקאמר רבי יהודה שחרית אומר בעל הבית כל מה שלקטו כו' דבכל הני אית ליה לרבי יהודה בריירה ויש לומר דבר ממלק בין תולה בדעת אחרים בין תולה בדעת עצמו כמו שממלק אדם בריש כל הגט והכא דגיטין ודמרוצה הוי תולה בדעת אחרים והתם אית ליה בריירה אבל תולה בדעת עצמו לית ליה בריירה ולהכי קאמר ליתא למתניתין דקתני דאית לרבי יהודה בריירה אפילו בתולה בדעת עצמו מקמי דאיו ומקמי הכא דהלוקח ודאי דפריך אהכא דאיו מאי שנא דלכאן ולכאן דאין בריירה לא לרב פריך לרבידיה דממלק בין תולה בדעת עצמו בין תולה בדעת אחרים אמי שפיר אלא למי שאינו ממלק פריך ור' יוחנן דמשני וכבר נא מכם נמי אין ממלק ולדידיה ודאי ליתא לדאיו (ה) מקמי כל הנהו ומיהו קשה דבסוף פלא (דף ל:) גבי ג' שלקחו בהמה וחמית בשומפות מדקדק דרבי יוחנן לית ליה בריירה מדמפרש מלתיה דאיו והא ע"כ לרבי יוחנן ליתא לדאיו כדפי' וי"ל דודאי הוה מני לשנויי הכי אלא נימא ליה לשנויי לעולם לא תיפוך אי נמי נהי דלר' יוחנן ליתא לדאיו דאמר לר' יהודה אין בריירה מכל מקום מוכח שפיר דר' יוחנן לית ליה בריירה מדמשני ליה אבל קשה דאפילו בתולה בדעת אחרים נמי שמעינן לרבי יהודה דלית ליה בריירה דתנן בשקלים ומייתי לה בהוצאתו לו (יומא דף נה.) דקאמר ר' יהודה לא היו שופרות לקיני חוצה מפני התערובות ומפרש התם טעמא משום חטאת שמתו בעליה ומשום דלית ליה בריירה כדמוכח בההיא דאיו והשתא הא לר' יוחנן ליתא לדאיו ולרב אית ליה בריירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים וי"ל דהא דאית ליה בריירה לרבי יהודה בתולה בדעת אחרים ה"מ כשמתנה אבל בלא תנאי אינו מועיל:

דתנן הלוקח יין מבין הכותים. דתניא גרסינן דבמשנה בדמאי פ"ז (משנה ד) ליכא אלא מלאה דר"מ לחוד ואע"ג דר' מאיר גזר על יין כדאמר פ"ק דחולין (דף ו.) זאת נשנית קודם גזירה ואף על גב דרבי יוסי ור"ש סברא להו כותים גירי אריות הם כדאמר במנחות פרק ר' ישמעאל (דף פו.) תורמין משל נכרים על של כותים מ"מ כיון דפרשי מע"ז הם עופי משאר אומות וממזיקים בתורה שבכתב[ד]) ולא היו עובדין אלהיהם כמו שעשו בבית ראשון[ה]) לא גזרו על יין ואע"ג שגזרו על פתן[ו]) כמו לרבי מאיר קודם גזירה שהיה פתן אסור ויינן מותר אי נמי הכא איירי כשעיטר ישראל ייו של כותי שי

דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב אי אמר עירבו לי בזה אמאי לא אמר כלום אמר רב פפא אפילו תימא תחילת היום קונה עירוב [ו] בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא: **מתני'** [א]מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו נכרים מן המזרח עירובי למערב מן המערב עירובי למזרח אם באו לכאן ולכאן[ז] למקום שארצה אלך לא באו לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי [ב]אם בא חכם מן המזרח עירובי למזרח מן המערב עירובי למערב בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי רבי יהודה אומר אם היה אחד מהן רבו הולך אצל רבו ואם היו שניהן רבותיו למקום שירצה ילך: **גמ'** כי אתא רבי יצחק תני איפכא כולה מתניתין קשיא נכרים אנכרים קשיא חכם אחכם נכרים אנכרים לא קשיא הא בפרהגבנא [ג] הא [ד] במרי דמתא חכם אחכם [ה] לא קשיא הא במותיב פירקי הא במקרי שמע: ר' יהודה אומר אם היה אחד מהן וכו': ורבנן זימנין דניחא ליה בחבריה טפי מרביה אמר רב ליתא למתניתין מדתני איו [ו] דתני איו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם (כן) בא חכם למזרח עירובו למזרח ואם בא חכם למערב עירובו למערב אבל לכאן ולכאן לא מאי שנא לכאן ולכאן דלא [ז] דאין בריירה למזרח למערב נמי אין בריירה אמר רבי יוחנן וכבר בא חכם אדרבה ליתא לדאיו ממתניתין לא סלקא דעתך דהא שמעינן ליה לרבי יהודה דלית ליה בריירה דתנן[ח] [ט]הלוקח יין מבין הכותים אומר

דאי אמרת תחילת היום. של שבת קונה עירוב דהיינו סוף בין השמשות קונה עירוב אמאי לא אמר כלום: **מתני'** מתנה אדם על עירובו. מניח אדם שני עירובין אחד לסוף אלפים למזרח בימוי ואחד לסוף אלפים אמה למערב בימוי: **ואומר אם באו נכרים מן** המזרח. ולריך אני לנרות מפניהם יקנה לי עירובי שבמערב ויהיו לי במערב בימי ד' אלפים אמה אע"ג דלא אתו עד למחר אמרינן יש בריירה דבין השמשות קנה לו עירובו דאיכא גיסא: **הריני כבני עירי.** אלפים מעירי לכל רוח ואין לריך להשתכר כאן ולהפסיד כאן: **בא חכם** למזרח. חוץ לתחום עירי ורוצה אני ללמוד תורה מפיו ועכשיו איני יודע לאיזה לד יצא ולמחר אשמע מצני אדם הבאים משם לכאן על ידי עירוב: **רבי יהודה אומר.** אם באו לכאן ולכאן ואחד מהן רבו ילך אצל רבו ולא אצל חכם[ד] דקים לן בבוויה דבשעת קניית עירוב דעתיה למקני ליה הוא עירוב דלגד רבו ומיהו איהו הוא דלא ידע לאיזה מן הלדדין יצא והשתא דידע להתם ליזיל: **גמ' תני איפכא.** אייתי מתניתא בדיה דתני[ד] איפכא בורח מן החכם ומתנה אם בא חכם למזרח עירובו למערב כו' ולגבי נכרים תני דלהכוא לד דליתו נכרי' לקני עירובייה: **פרהגבני.** גבאי המס וטורח מפניהם: **מרי דמתא.** צריך הוא לפייס או לעבוד: **מותיב פירקי.** לדרוש ברמים דעת האדם ליקן ולשמוע: **מקרי שמע.** כלומר מלמדי תינוקות להתפלל ומתניתין דר'[ד] יתמך בדאתו מ' תרי חד להאי גיסא וחד להאי גיסא ומתני' דמותיב פירקי קאי והכי קאמר בא מותיב פירקי למזרח[ד] או בא לכאן ולכאן דתרוייהו מותיבי פירקי למקום שאלה אלך ולכשיבוא לו למחר אמרינן הוברר הדבר דבשעת קניית עירוב דעתיה אההוא חכם הוא ודר' יתמך קאי אמקרי שמע והכי קאמר בא מקרי שמע למזרח עירובי דמותיב פירקי למערב בא מקרי שמע למערב עירובי דמותיב פירקי למזרח בא לכאן ולכאן דתרוייהו מותיבי פירקי למקום שאלה אלך ולכשיבוא לו למחר אמרינן הוברר הדבר דבשעת קניית עירוב דעתיה אההוא חכם הוא ודר' יתמך קאי אמקרי שמע ומתני' דמותיב פירקי קאי ומקרי שמע

אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש תרומה. מן המאה: הרי הן. בתוכו: ומיחל. מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות ושותה מיד ולאחר זמן יפרישם התרומה והמעשר וחזרין הדבר הדבר שזהו תרומה: **אוסרין.** קס"ל השתא דטעמייהו משום דקסברי אין ברירה: [זוזי. זוגי] : **בעירוב.** בשותפות: **לאיזה.** מן הקינין שירצה ד' הפרידות יקריב עולות לשתי הנשים ואת קן הח"ט[1] יקריב שתיהן חטאות לשתי הנשים וכ"ש אם בא לחלק כל קן וקן פרידה לעולה ופרידה לחטאת דשפיר דמי אלמא מדקא אמר שמותר ליקח קיניהן בעירוב מכלל דיש ברירה דאמרינן הוברר הדבר שזו הפרידה שהקריב לשמה של זו שלה היא דשם[2] בעלים בעינן דאי אין ברירה איכא למימר חטאת ועולה שהקריב לה לא שלה היו אלא של חברתה וקרבן הקרב בשנוי בעלים קי"ל בפסחים (דף ס:) ובזבחים (דף ב) דאיטו עולה לבעלים וכ"ש בחטאת שלא לשמה או שלא לשם בעליה לגמרי מיפסלא וקבעינן שם בעלים אינו תלוי בהן: **כשהתנו.** הנשים ביניהן שכל מי שיקריב הכהן לשמה יהא שלה: **אי הכי מאי למימרא.** כיון דבדעת כהן תלוי: **קמ"ל בדרב חסדא.** שאע"פ שהיה כל קן וקן בפני עצמו אלא שלקחוס ביחד וסד"א על כרחו מכל קן צריך לעשות חטאת ועולה ולא יוכל לעשות מן הקן הא' שתי עולות לשתי הנשים ומקן השני ב' חטאות דלאו אדעתא דהכי יהבינהו קא משמע לן כיון דלא אקבעינהו בהדיא בשעת לקיחה לאמר פרידה זו חטאת ופרידה זו עולה אפילו קבעוס לאחר לקיחה יכול הכהן לעשות כמה שירצה: **אין הקינין.** של כל מחוסרי כפרה מתפרשות איזו עולה ואיזו חטאת: אלא

שני לוגין שאני עתיד להפריש תרומה גדולה כדאמרינן בסוטה (דף מח.) כותים אפילו תרומה גדולה אין מפרישין ואע"ג דבפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז:) אמרינן דכותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב מזהר זהירי ס"מ לאכול לעצמן אבל למכור לאחרים לא מעשרי

אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר"מ ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון [1]אוסרין עולא אמר ליתא לאיו ממתני' ואלא הא דקתני ר' יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין עולא זוזי זוזי[2] קתני דברי רבי מאיר ור' יהודה ר' יוסי ור' שמעון אוסרין וסבר ר' יוסי אין ברירה [3] והתנן רבי יוסי אומר [4]שתי נשים שלקחו את קיניהן בעירוב או שנתנו[5] קיניהן לכהן איזה שירצה כהן יקריב עולה ולאיזה שירצה יקריב חטאת אמר רבה התם כשהתנו אי הכי מאי למימרא קמ"ל כדרב חסדא [6]דאמר רב חסדא [7]אין הקינין מתפרשות אלא

דלא דרשי לפני עור לא תתן מכשול[1] אלא כפסטיה ואע"ג דאין משודין על הגזל הכא לא משיב ליה גזל דהוי ממון שאין לו תובעין ועוד דכל זמן שלא הופרש אינו דומה שיהא גזל שעדיין לא נתחייב ליתן לכהן או לוי ואדע"ה לא נתשדו על הגזל ואפילו על המעשרות ועוד דסמכי אהא דדרשינן בנבא מציעא (דף פח:) עשר תעשר ואכלת ולא מוכר:

עשרה מעשר ראשון ותשעה מעשר שני. ולא דוקא עשרה ותשעה דאחר שהסיר שני לוגין לתרומה גדולה פשו להו מאה נכי ב': **מיחל.** פ"ה מחלל על מעות ושותה מיד בלא הפרשה ואינו נראה דאינו יכול לחלל דדוקא בסיפא דהך מתני' גבי דמאי קתני ומחלל על מעות משום דקבע לו מקום דהוי כמו הפרשה דקתני התם מעשר שני בלפונו או בדרומו ובע"ש בין השמשות איירי כדקתני בתוספתא[2] וקדש עליו היום ולכך בדמאי יכול לקבוע עליו מקום דספק תשיכה מעשרין את הדמאי[3] אבל בכותים דודאי לא מעשרי הוי ודאי ולהכי לא קתני גבי כותים מעשר שני בלפונו או בדרומו כדקתני על דמאי ולא קתני נמי הכא ומחלל על מעות כדקתני גבי דמאי אלא ומיחל פירוש ממחיל[4] או כמו שפי' רבינו תם דמיחל כמו מיהל בה"א פירוש מוזג[5] כמו שבאן מהול במים (ישעיה ה) ואחר השבת מפרש מעשר ראשון ושני כדקתני בתוספתא עשרה הבאין אחריהן תשעה הבאין אחריהן דכיון שאין יכול לקבוע לו מקום אם היה שותה אלא

הפרשה היה שותה טבלים למפרע: **דברי** ר"מ. משמע דאית ליה לר"מ בריה ולר' יהודה נמי קאמר רבה במסקנא דאית ליה בריה והכא אסר משום דחיישי לבקיעת נוד ואילו בפ' יש בכור (בכורות דף מח.) גבי נתנו עד שלא חלקו מוקי רבא ר"מ ור' יהודה כרב אסי דאמר האחין[6] מתנה יורשין ומתנה לקוחות אלמא מספקא להו ויש לחלק בין הכא שמבדר דבריו ומתנה בפירוש ואומר שאני עתיד להפרישם להיות לאחין שחלקו דאינו מבדר דבריו כלום ובמרובה (ב"ק דף סט:) דפריך דר' יוחנן אדר' יוחנן דבהיות דכל המתלקט אית ליה בריה ובהיות לאחין שחלקו שמעינן דאית ליה בריה וחוזר בו הש"ס מדבריו מתוך קושיא זו הוה מצי לחלק כדפרי' אלא דיתא ליה למימר לעולם כל הנלקט כדקתני במתניתין ואיתא ליה למימר לעולם לא מיפוך כדפי' לעיל[7] ועוד דלא מצי לחלק הכי דהא ר' יוחנן אית ליה בריה אפילו היכא דמבדר בריש כל הגט[8]: **רבי** יוסי ור"ש אוסרין. משמע דר' יוסי אית ליה בריה וכן בסמוך גבי מעשר שני שיש לי בביתי מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס וקשה דשמעינן לר' יוסי דאית ליה בריה במי שאחזו (גיטין דף עג:) דתנן ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש בריה דהכי דייקינן בריש כל הגט (שם דף כה:) לר"י ופ"ה התם אע"ג דתנאי הוא לריך בריה כיון דאין בידו ובשעת התנאי ספק הוא והתנאי מתקיים מאליו[9] ואי לאו משום בריה לא הוי גט והכי נמי בשמעתין הרי זה תרומה אם בא תכס למזרח כו' ואע"ג דמתנה וכן בריש כל הגט[10] הריני בועלך ע"מ שילדה אבא כו' והא דאמרי בשמעתין הרי זה תרומה על זה אם ילדו שמים כו' ה"ג לא הוי תרומה דפשיטא ליה דהוים תרומה היינו למאן דאית ליה בריה קאמר ולמאן דמחלק בין תולה בדעת עצמו לדעת אחרים ניחא אבל למאן דלא מחלק קשה וי"ל דהתם בגיטין עומד הדבר להתברר בודאי שהרי יחיה או ימות אבל הכא יכול להיות שלא יבא לידי הפרשה או לא יעלה סלע מן הכיס תימה למאי דסלקא דעתך דלר' יהודה לית ליה בריה א"כ סבר האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל כר' יוחנן וא"כ לא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון דאין להן אלא קנין פירות ור' יהודה אית ליה בהחובל (ב"ק דף 5.) דלאו בקנין הגוף דמי גבי דין יום או יומיים ולר' יוסי נמי לא משכחת לה דס"ל דאין בריה וגבי דין יום או יומים מספקא ליה אם קנין פירות בקנין הגוף דמי אם לאו וכה"ג דייק הש"ס בסוף השולח (גיטין דף מח.) ותירץ ר"י דמדין יום או יומים אין ללמוד בעלמא דהתם כתב קרא כספו ותתחיו ולהכי לא מייתי בהשולח כי מייתי היא דשדה אחוזה: **אוסרין.** הקשה השר מקולי דהכא משמע מי טעמא דר"י משום בקיעת הנוד ליתא לדאיו מקמי מתני' ואילו בפ"ק דחולין (דף יד:) בשמעתין דנסבין חברייא למימר דר"י היא מייתי דאיו בתר דמוקי טעמא דר"י משום בקיעת הנוד ושם פירשתי[11] מה שנ"ל: **והתניא** [12] ר' יוסי אומר. הוה מצי לשנויי דהתם בתולה בדעת אחרים: **לאיזו** שירצה בהן. פי' בקונטרס אלמא אית ליה בריה דאי לית ליה בריה איכא למימר חטאת שהקריב לא שלה היה אלא לחבירתה וקרבן הקרב בשנוי בעלים פסול ואין נראה להשר דהא מוכח בריש זבחים (דף ג:) דשתמא לשמה קאי א"כ בלא בריה אפשר להקריב לו בתמים ונראה דמוכח דאי אין בריה איכא למימר כל קן רחל הקריב למעלה וכל קן לאה הקריב למטה והקריב עולה למטה וחטאת למעלה: **כשהתנו.** פי' הקונטרס שהתנו הנשים שכל שיקריב לשמה יהא שלה ולשה לפירושו דהיינו בריה גמורה שתולה בדעת הכהן שתופו שיעשה יתברר שהוא שלה דכיון שנתערבו הקינין אי אפשר כלל בלא בריה ונראה לר"י לפרש כשהתנו הנשים בשעת לקיחה זה יהיה שלי וזה יהיה שלך וכן בנתנו דמי קיניהן לכהן בעירוב ונתנם למוכר ופירש בשעת לקיחה קן זה לזו וקן זה לזו ונמצא שלא נתערבו הקינין אלא המעות ופריך אי הכי מאי למימרא דכיון שלא נתערבו הקינין פשיטא דברי ומשני מהו דתימא דנגזור התנו אטו לא התנו[13] דכיון שנותנין הדמים בעירוב יקחו גם כן הקינין בעירוב ואז אי אפשר בלא בריה קמשמע לן דלא גזרינן וכדרב חסדא גרסינן פירוש וקמ"ל נמי כדרב חסדא ותרתי קמ"ל מדנקט שתי נשים ולא נקט בחשה אחת משמע דאחת נאמעינן דלא גזרינן התנו אטו לא התנו ואי לא אחת נאמעינן נמי כדרב חסדא לא הוה ליה למתני לאיזה שירצה יקריב עולה ולאיזה שירצה יקריב חטאת דלא הוה צריך להזכיר עולה וחטאת אלא יקריב של לאה ללאה ושל רחל לרחל: אלא

בתוס' הרא"ש: **ע)** [צ"ל **והתנן**] (גלינו): **י)** גירסת התוס' בגמ' הוא כהנוסח בכת"י שנוסף אי הכי מאי למימרא **מהו דתימא נגזור זימנין דלא התנו קמ"ל ומאי** קמ"ל כדר"ח וכו', וכ"ה ברשב"א וריטב"א ועוד ראשונים (דק"ס):

מסורת הש"ס עם הוספות

ח) קינן פרק ח מ"ד, **ב)** כריתות כח. יומא מא. [מזיל כו:], **ג)** נדה דף נז., **ד)** שבת דף לד., **ה)** דף לו: ד"ה לא, **ו)** [גיטין ד' כה.], **ז)** עי' תוס' יומא דף נו. סד"ה דברי ר"מ מש"כ על הסוגיא כאן, **ט)** [סס], **ט)** [בד"ה התם].

ליקוטי רש"י

[שייך לדף לו:]

וכבר בא חכם. הא דאמר רבי יהודה אם בא חכם למזרח וכו' דעל חכם יכול להתנות בשכבר בא קודם בין הסמשות עסקינן אך זה אינו יודע לאיזה רוח בא וקאמר לאומנו רוח שבא לו יהא ערובי קונה דאין קניינו על ידי ברירה אלא מלאה בעלמא הוא דלרוח שיאמע זה שהיה בו חכם קנה ערובו ומדאלטריך ר' יוחנן לאוקמה בשכבר בא חכם ש"מ לית ליה ברירה ואפי' בחתומין דרבנן [ביצה לז: לח:]. מתניתין בהכי עסקינן שכבר בא חכם קודם קנין העירוב אבל אם לא בא יהא לחיכן בא ואין כאן צריך ברירה שכך מתנה לעד שהחכם בא יהא עירובי קונה ואין הדבר תלוי אלא [בגלויי] מילתא כשיגדלו לחתר שנמחכה בא ממלא אקנה עירוב המזרחי [חולין שם]. **הלוקח** יין **מבין הכותים.** בערב שבת בין השמשות דלמנינ בתוספתא וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרים [ב"ק סט:]. קודם שגזרו עליהם ואין לו כלום להפרים לתוקן תרומות ומעשרות [יומא נה:]. לאשמועינן דכותים תשודין על התרומה ואינן כעמי הארץ שאלוקח מהן א"ל להפרים תרומה גדולה כדתנן (קוטה דף מח.) לפי שאלה יותן כהן גדול ובל גדול יטרפל ולאה אין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד אלמא אתרומה לא תשידי ואשמועי' הכא דכותים תשידי אתרומה כדקתני שני לוגין שאני עתיד להפרים כו' ומשנה זו קודם תקנה דגזרו על יינם בשמים [חולין יד.].

[ע"כ שייך לדף לו:]

ומיחל. מעשר שני על המעות דמה שיש בידו לתקן יתקן ושותה מן המתנרוכת וכשיהיו לו כלים יפרים בם התרומה ומעשר דמקניון אברירה ועומר זה היה התרומה והוא שתה תולין [יומא נו.].

עין משפט נר מצוה

פג) א מי' פ"ז מהל' מעשר הלכה ח סמג עשין קלה:

פד) ב ג מי' פ"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה ח:

רבינו חננאל

אחריתי דלית ליה לר' יהודה ברירה (הא) [מהא דתנן] הלוקח יין מבין הכותים אומר ב' לוגין שאני עתיד להפרישם הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני. ומיחל ושותה דברי ר' מאיר. ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין **ואקשינן וסבר ר' יוסי אין ברירה** והא תנן ר' יוסי אומר ב' נשים [שלקחו את קיניהן] בעירוב או שנתנו דמי קיניהן בעירוב איזה מהן שירצה מקריב עולה. פי' כיון שהקריבה לחטאת נתברר כי זו שלקחה מתחלה לחטאת וכן העולה אלמא אית ליה לר' יוסי ברירה. **ופריק רבה** (כשהיתה) **[כשהתנו] ביניהן בכך.** ועל כן א"ר יוסי איזה שירצה מקריב חטאת. ומאי אתא לאשמעינן כדרב חסדא דאמר אין

הגהות וציונים

א) [במגילה טז ע"א איתא איתא איתא זוזא מביתיה פירש"י זוזא זוג, ובכתובות עא ע"א איתא זוגי זוגי, קתני גם בערוך לא נמצא מלת זוזא] (גליון) ובדפו"ר הנוסח גם כאן זוגי זוגי קתני (והדיבור ברש"י ליתא בכת"י ובכל הדפו"י והוסיפוהו בכמה דפוסים מדעתם, דק"ס): **ב)** בגירסת המשנה שם **דמי** קיניהן (גליון) וכ"ה כאן בכת"י, וכן הגיהו ביד דוד ורש"ש [ועוד, עי' ילקו"מ] (דק"ס): **ג)** בדפו"י ואת קן **האחד**, ונדצ"ל **האחר**: **ד)** צ"ל **דלשם** בעלים (דבש תמר): **ה)** כדקתני בתוספתא [דמאי פ"ח ה"ה] **ועדיין לא קדש** עליו, כצ"ל (גליון) ועי' מהרש"ל: **ו)** [וז"ל הערוך ערך חל ומיחל ושותה ס"א מתחיל ושותה פי' אומר שני לוגין שאני עתיד להפרישם הרי בתחתית הנוד וכן המעשר אחריהן כו' ורב האי פירש מוהל ושותה כמו סבאך מהול במים, ודע עוד דביומא נו ע"א כתבו תוס' בשם הרב משולם מה שכתבו כאן ובגיטין כה ע"ב בשם רבינו תם] (גליון): **ז)** בתוס' הרא"ש הנוסח **מערב ומוזג במים** כמו וכו', וכ"ה הלשון בתוס' בגיטין כה ע"ב (עיי"ש): **ח)** צ"ל האחין **שחלקו** (באה"מ) וכ"ה